प्रथम एवं द्वितीय-सत्रीय- परीक्षा-पाठ्यक्रमः

प्रश्नपत्र-प्रारूप-रूपरेखा

(सम्पूर्ण-पाठ्यक्रम-अधिकृत्य)

सत्रम्- 2022-2023

कक्षा नवमी **विषयः संस्कृतम्**

समयः होरात्रयम् **पूर्णाङ्काः 50**

खण्ड-विभाजनम्

खण्ड – (क)	**अपठित-अवबोधनम्**	**06 अङ्काः**
खण्ड- (ख)	**रचनात्मक-कार्यम्**	**10 अङ्काः**
खण्ड- (ग)	**अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्**	**20 अङ्काः**
खण्ड- (घ)	**पठित-अवबोधनम्**	**14 अङ्काः**

खण्ड- (क) अपठित-अवबोधनम्

(अपठित-सरलगद्यांश-आधारित-कार्यम्- गद्यांशद्वयम्)

प्रश्न-1. 40-50 शब्द-परिमितः एकः अपठितः सरल-गद्यांशः

(1) एकपदेन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(2) पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(3) भाषिक-कार्यम् (निर्देशानुसार-प्रश्नोत्तर-द्वयम्) ½+½=1

भाषिक-कार्यम् => वाक्ये क्रियापद-चयनं, कर्तृक्रिया-अन्वितिः, विशेषण-विशेष्य-अन्वितिः, सञ्ज्ञास्थाने सर्वनाम-प्रयोगः, सर्वनामस्थाने सञ्ज्ञा-प्रयोगः, पर्यायपदं विलोमपदं वा दत्त्वा अनुच्छेदे प्रदत्तं पद-चयनं, पद-परिचयश्च।

प्रश्न-2. 80-100 शब्द-परिमितः एकःअपठितःसरल-गद्यांशः(सरलकथा प्रसिद्ध-घटना वर्णनं वा)

(1) एकपदेन प्रश्नोत्तरम् ½×1=½

(2) पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तरम् ½×1=½

(3) गद्यांशस्य तृतीयांश-तुल्यं सारम् 1×1=1

(4) गद्यांशस्य समुचित-शीर्षकम् 1×1=1

खण्ड- (ख) रचनात्मक-कार्यम्

प्रश्न-3. सङ्केताधारित-अनौपचारिक-पत्रम् **½×10=5**

प्रश्न-4. निबन्ध-लेखनम् (अनुच्छेद-लेखनम्) **5×1=5**

खण्ड- (ग) अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

प्रश्न-5. सन्धि-कार्यम् (सन्धिं/सन्धि-विच्छेदं वा) **½×4=2**

(बहुविकल्पात्मका: प्रश्नाः) **(प्रथम-सत्रे)**

स्वर-सन्धिः = दीर्घ, गुण, वृद्धि, यण्, अयादि, पूर्वरूप, पररूप, संयोग इत्यादयः।

प्रश्न-5. सन्धि-कार्यम् (सन्धिं/सन्धि-विच्छेदं वा)

(बहुविकल्पात्मका: प्रश्नाः) **द्वितीय-सत्रे**

व्यञ्जन-सन्धिः => श्चुत्व, ष्टुत्व, जशत्व, तुक् आगम, अनुस्वार, परसवर्ण, अनुनासिक, वर्गीय-प्रथम-अक्षराणां तृतीयवर्णे पञ्चमवर्णे वा परिवर्तनम् इत्यादयः।

विसर्ग-सन्धिः => विसर्गस्य स्थाने उत्त्वं, रत्वं, लोपः, शकारः, षकारः, सकारः च।

प्रश्न-6. वर्णानाम् उच्चारणस्थानानि **½×6=3**

(बहुविकल्पात्मका: प्रश्नाः) **(प्रथम-द्वितीय-सत्रयोः)**

प्रश्न-7. प्रत्ययाः (प्रकृति-प्रत्यय-योगेन वाक्य-संयोजनम्) **1×4=4**

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(प्रथम-सत्रे)**

(1) कृदन्ताः - तव्यत्, अनीयर्, शतृ, शानच्, क्त, क्तवतु, क्त्वा, ल्यप्, तुमुन्।

प्रश्न-7. प्रत्ययाः (प्रकृति-प्रत्यय-योगेन वाक्य-संयोजनम्)

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(द्वितीय-सत्रे)**

(2) तद्धिताः - मतुप्, इन्, ठक्, त्व, तल्।

(3) स्त्री-प्रत्ययौ - टाप्, ङीप्।

प्रश्न-8. वाक्येषु यथानिर्दिष्ट-धातूनां प्रयोगः। (लट्-लृट्-लोट्-लङ्-विधिलिङ्लकारेषु) 1×4=4

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(प्रथम-सत्रे)**

प्रश्न-8. वाक्येषु यथानिर्दिष्ट-शब्दानां प्रयोगः।

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(द्वितीय-सत्रे)**

प्रश्न-9. संस्कृतभाषा-सम्बन्धिताः सामान्य-प्रश्नाः (तत्र अधोलिखित-चतुर्विषयान् अधिकृत्य चत्वारः प्रश्नाः) **1×4=4**

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(प्रथम-द्वितीय-सत्रयोः)**

(क) कति वचनानि?, कति लिङ्गानि?, कति पुरुषाः?, कति विभक्तयः?, कति कारकाणि? इत्यादयः सामान्य प्रश्नाः।

(ख) एक (1) तः शतम् (100) पर्यन्तं संस्कृत-भाषायां सङ्ख्यावाचि-पदचयनम्।

(ग) सामान्य-सर्वनाम-पदानां हिन्दी-भाषायाम् अर्थः।

(घ) "शेमुषी प्रथमो भागः" इत्यस्य पाठानां नामानि।

प्रश्न-10. पद-परिचयः (केवलं धातूनाम्) **1×3=3**

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **(प्रथम-सत्रे)**

प्रश्न-10. पद-परिचयः (केवलं शब्दानाम्)

(बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः) **द्वितीय-सत्रे**

खण्ड-(घ) पठित-अवबोधनम्

शेमुषी-प्रथमो भागः' इति संस्कृत-पाठ्यपुस्तकम् आधारीकृत्य पठित-अवबोधनम्

पाठ्यसामग्री - 1 तः 6 पाठ-पर्यन्तम् **प्रथम-सत्रे**

पाठ्यसामग्री - 7 तः 12 पाठ-पर्यन्तम् **द्वितीय-सत्रे**

प्रश्न-11. पठित-गद्य-पद्य-आधारित-अवबोधनकार्यम्

(अ) 40-50 शब्द-परिमितः एकः पठित-गद्यांशः (संस्कृत-पाठ्यपुस्तके निर्धारित-पाठ्यसामग्रीम् अधिकृत्य)

(1) एकपदेन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(2) पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(3) भाषिक-कार्यम् (निर्देशानुसार-प्रश्नोत्तर-द्वयम्) ½+½=1

(आ) एकः पठितः पद्यांशः (संस्कृत-पाठ्यपुस्तके निर्धारित-पाठ्यसामग्रीम् अधिकृत्य)

(1) एकपदेन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(2) पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तर-द्वयम् ½+½=1

(3) भाषिक-कार्यम् (निर्देशानुसार-प्रश्नोत्तर-द्वयम्) ½+½=1

भाषिक-कार्यम् => वाक्ये क्रियापद-चयनं, कर्तृक्रिया-अन्वितिः, विशेषण-विशेष्य-अन्वितिः, सञ्ज्ञास्थाने सर्वनाम-प्रयोगः, सर्वनामस्थाने सञ्ज्ञा-प्रयोगः, पर्यायपदं विलोमपदं वा दत्त्वा अनुच्छेदे प्रदत्तं पद-चयनं, पद-परिचयश्च।

प्रश्न-12. संस्कृत-पाठ्यपुस्तके निर्धारित-पाठ्यसामग्रीम् अधिकृत्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः।

(अ) एकस्य गद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः। **2×1=2**

(आ) एकस्य पद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः। **2×1=2**

प्रश्न-13. रेखाङ्कित-पदमधिकृत्य प्रश्ननिर्माणम्। **½ ×4=2**

प्रश्न-14. संस्कृत-पाठ्यपुस्तके निर्धारित-पाठ्यसामग्र्याः अभ्यासमधिकृत्य मेलनम्। अभ्यासेषु एतादृशाः अनेके विषयाः सन्ति, तद्यथा- **½×4=2**

> पर्यायपदानां (समानार्थक-पदानां) मेलनम्।

> विलोमपदानां (विपरीतार्थक-पदानां) मेलनम्।

> विशेषण-विशेष्यानां मेलनम्।

> कोष्ठकात् चित्वा पदानाम् अर्थः।

> शुद्ध-कथनानां समक्षम् "आम्" इति तथा अशुद्ध-कथनानां समक्षम् "न" इति लेखनम्।

> कोष्ठकात् शुद्धं विकल्पं विचित्य रिक्तस्थानपूर्तिः।

एतेषु विषयेषु किमपि एकं विषयम् अधिकृत्य परीक्षा-पत्र-निर्माता प्रश्नं प्रक्ष्यति।

प्रथम-सत्रीय-परीक्षा-पाठ्यक्रमः

प्रश्नपत्र-प्रारूपस्य-रूपरेखा (सम्पूर्ण-पाठ्यक्रम-अधिकृत्य)

कक्षा नवमी सत्रम्- 2022-2023 विषयः संस्कृतम्

समयः होरात्रयम् पूर्णाङ्काः 50

प्रश्न-क्रमाङ्कः	**प्रश्नाः**	**अङ्काः**	**विषय-विवरणम्**
1.	अपठित-अवबोधनम्	**½ ×6=3**	एकः अपठितः सरल-गद्यांशः
2.	अपठित-अवबोधनम्	½+½ +1+1=3	सरलकथा प्रसिद्ध-घटना वर्णनं वा
3.	प्रार्थना-पत्रम्	½ × **10 = 5**	सङ्केताधारित-अनौपचारिक-पत्रम्
4.	निबन्धलेखनम्	5×**1 = 5**	निबन्धलेखनम्
5.	सन्धि-कार्यम्	**½×4=2**	स्वर-सन्धिः (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
6.	उच्चारणस्थानानि	**½×6=3**	वर्णानाम् उचित-उच्चारण-स्थान-चयनम् (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
7.	प्रत्ययाः	1×**4 = 4**	कृदन्ताः - तव्यत्, अनीयर्, शतृ, शानच्, क्त, क्तवतु, क्त्वा, ल्यप्, तुमुन्। (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
8.	वाक्येषु धातुरूपाणां प्रयोगः	1×**4 = 4**	लट्-लृट्-लोट्-लङ्-विधिलिङ्लकारेषु यथानिर्दिष्ट-धातुरूपाणां प्रयोगः (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
9.	संस्कृत-सामान्य-प्रश्नाः	1×**4 = 4**	पाठस्य नाम, सर्वनाम-शब्दार्थः, संख्या, लिङ्ग-वचन-पुरुष-विभक्ति-कारकमधिकृत्य सामान्य-प्रश्नाः (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
10.	पदपरिचयः	1×**3 = 3**	केवलं धातूनाम् (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
11. (अ)	पठित-गद्यांश आधारितप्रश्नाः	**½ ×6=3**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्
11. (आ)	पठित-पद्यांश-आधारितप्रश्नाः	**½ ×6=3**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्
12. (अ)	गद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः	2×**1 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्
12. (आ).	पद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः	2×**1 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्
13.	प्रश्न-निर्माणम्	½ ×**4 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्
14.	शेमुषी अभ्यासम् अधिकृत्य-मेलनम्	½ ×**4 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः प्रथम-पाठतः षड्-पाठपर्यन्तम्

द्वितीय-सत्रीय-परीक्षा-पाठ्यक्रमः

प्रश्नपत्र-प्रारूपस्य-रूपरेखा (सम्पूर्ण-पाठ्यक्रम-अधिकृत्य)

कक्षा नवमी सत्रम्- 2022-2023 विषयः संस्कृतम्

समयः होरात्रयम् पूर्णाङ्काः 50

प्रश्न-क्रमाङ्कः	प्रश्नाः	अङ्काः	विषय-विवरणम्
1.	अपठित-अवबोधनम्	**½ ×6=3**	एकः अपठितः सरल-गद्यांशः
2.	अपठित-अवबोधनम्	½+½ +1+1=3	सरलकथा प्रसिद्ध-घटना वर्णनं वा
3.	प्रार्थना-पत्रम्	½ × **10 = 5**	सङ्केताधारित-अनौपचारिक-पत्रम्
4.	निबन्धलेखनम्	5×**1 = 5**	निबन्धलेखनम्
5.	सन्धयः	**½×4=2**	व्यञ्जन-विसर्गश्च (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
6.	उच्चारणस्थानानि	**½×6=3**	वर्णानाम् उचित-उच्चारण-स्थान-चयनम् (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
7.	प्रत्ययाः	1×**4 = 4**	तद्धिताः - मतुप्, इन्, ठक्, त्व, तल्। स्त्री-प्रत्ययौ - टाप्, ङीप्। (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
8.	वाक्येषु शब्दरूपाणां प्रयोगः	1×**4 = 4**	यथानिर्दिष्ट-विभक्ति-वचनं प्रयुज्य शब्दरूपाणां प्रयोगः (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
9.	संस्कृत-सामान्य-प्रश्नाः	1×**4 = 4**	पाठस्य नाम, सर्वनाम-शब्दार्थः, संख्या, लिङ्ग-वचन-पुरुष-विभक्ति-कारकमधिकृत्य सामान्य-प्रश्नाः (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
10.	पदपरिचयः	1×**3 = 3**	केवलं शब्दानाम् (बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः)
11. (अ)	पठित-गद्यांश आधारितप्रश्नाः	**½ ×6=3**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्
11. (आ)	पठित-पद्यांश-आधारितप्रश्नाः	**½ ×6=3**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्
12. (अ)	गद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः	2×**1 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्
12. (आ).	पद्यांशस्य हिन्दी-भाषायाम् अनुवादः	2×**1 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्
13.	प्रश्न-निर्माणम्	½ ×**4 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्
14.	शेमुषी अभ्यासम् अधिकृत्य-मेलनम्	½ ×**4 = 2**	शेमुषी-प्रथमो भागः सप्तम-पाठतः द्वादश-पाठपर्यन्तम्